

Jaarverslag 2015

We voelen ons inmiddels helemaal thuis

Een dinsdagmorgenbijeenkomst in het Historisch Informatie Punt (HIP) in het gemeentehuis (19-1-2016).

Arie Moolenaar, secretaris

FOTO ARIE MOOLENAAR

We zijn nu als Zeister Historisch Genootschap al enige tijd gehuisvest in het gemeentehuis aan Het Rond. We voelen ons er helemaal thuis. De collecties zijn ondergebracht in het archief, de contacten met de medewerkers van het gemeentearchief (GAZ) zijn uitstekend te noemen, de bezoekers weten ons te vinden en ook kunnen we ons op verschillende manieren presenteren. In het Historisch Informatie Punt (HIP) zijn we iedere

dinsdagochtend aanwezig en ook op de zaterdagochtenden wanneer het gemeentehuis open is. Kees Breunessse als voorzitter van de Commissie Archief en Collecties weet zich inmiddels niet alleen omgeven door de andere leden van de commissie, maar ook door trouwe bezoekers, zoals Cor Verboom, Evert van Tellingen, Charles Carrière, en Johan Sterkenburg. Het fijne is dat er velen komen binnen wandelen met speciale vragen over

de geschiedenis van Zeist, vaak samenhangend met hun eigen familiegeschiedenis. Dan komen de verhalen los, worden er foto's opgezocht, boeken geraadpleegd en zo nodig extra materiaal uit het archief gehaald. Ook loopt men binnen om materiaal te bestellen of te kopen, of het nu gaat om een dvd, een boekje of een ansichtkaart. Fijn is dat er in de vitrines van het informatiepunt een tentoonstelling werd ingericht over het ADO-

speelgoed uit onze eigen collectie. Deze was van 16 juli tot 25 augustus. Ook deze tentoonstelling werd zeer goed bekeken door de bezoekers van het gemeentehuis.

Op de zaterdag in november waarop we de 'sale' houden verheugen we ons in een stijgend aantal belangstellenden. Dit jaar was de verkoop zelfs uitstekend te noemen. Dit kwam mede doordat er hard gewerkt is aan de samenvoeging van de boekencollectie van ons genootschap en die van het gemeentearchief. De dubbele exemplaren konden worden afgestoten. Ook is er besloten de collectie te beperken tot boeken over Zeist en de aan de gemeente Zeist grenzende gemeenten. Vanzelfsprekend kunt u er ook boeken vinden van Zeister auteurs. Daar treft u dan ook romans onder. Doordat we nu in het gemeentehuis te vinden zijn, kan men ook op andere dagen dan bovengenoemde terecht. De medewerkers van het gemeentearchief staan de bezoekers dan op afspraak te woord en zijn dan zeer behulpzaam bij het beantwoorden van de vragen en het raadplegen van de eigen collecties en die van het genootschap, maar ook bij de verkoop van ons materiaal. Het Zeister Historisch Genootschap en het gemeentearchief maken deel uit van de Zeister Erfgoedpartners. Dit is o.a. terug te vinden in de website van het Geheugen van Zeist. Het ZHG heeft, waar mogelijk, ook in 2015 bijdragen geleverd

aan dit samenwerkingsverband in de vorm van ondersteuning bij projecten en het leveren van ideeën om het Zeister erfgoed nog beter voor het voetlicht te brengen.

Donateurs en financiën

Voor het eerst sinds 2008 is het aantal donateurs weer gestegen. Anders gezegd: het aantal aanmeldingen was groter dan het aantal afzeggingen. Op 1 januari 2016 waren er 773 betalende donateurs, een 'winst' van 10 donateurs na zeven jaren met een kleine jaarlijkse terugloop.

Financieel was het een goed jaar waarbij inkomsten en uitgaven min of meer conform de sluitende begroting waren. Vanaf mei is het financieel jaarverslag weer in te zien op onze website.

Collecties

We mogen ons verheugen in zeer verschillende collecties. Ze vragen steeds onze aandacht. Samen met de medewerkers van het gemeentearchief wordt er o.a. gewerkt aan:

Behoud en registratie

Sinds de verhuizing naar Het Rond is een deel van de collectie van het ZHG ondergebracht in de geklimatiseerde gemeentelijke archiefbewaarplaats (GAB) en een deel in twee eigen depots (niet geklimatiseerd). In de GAB worden onze foto's, prenten en tekeningen, kaarten, schilderijen en familie- en

bedrijfsarchieven bewaard. In de andere depots staan de meest uiteenlopende objecten: van ADO-spielgoed tot Gero-zilver, van herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog tot souvenirs van Zeist. In het begin van 2015 is gewerkt aan het overbrengen van de kwetsbare onderdelen (papier, foto's) naar de GAB. In samenwerking met Hannie van Eck en Emmy Janssens is de basisregistratie van de objecten opgezet.

Schenkeningen

Tevens zijn schenkingen geregistreerd, waaronder twee interessante potloodtekeningen van Slot Zeist door Ant. Grolman uit 1877 en Eug. Rensburg uit 1917. De tekeningen zijn geschonken door een van onze donateurs. Bij schenkingen proberen we zoveel mogelijk informatie, die bij de schenker bekend is, te noteren. Juist de context van een object kan interessante informatie bevatten.

Gebruik

Een belangrijk doel van de collectie is om beschikbaar gesteld te worden voor tentoonstellingen en voor historisch onderzoek. De schilderijen van het echtpaar *Van de Poll* door Jan Veth zijn in bruikleen gegeven aan Museum Van Loon in Amsterdam voor de portrettentoonstelling *Van de Poll bij Van Loon*. Voorafgaand was een beperkte restauratie noodzakelijk. Met het herstel van een beschadiging deed zich tevens de mogelijk-

heid voor om het oude vernis van een eerdere restauratie te vervangen door een betere vernislaag. De schilderijen zijn van oktober 2015 tot februari 2016 in Amsterdam te bewonderen geweest. De portretten en ook aanvullende afbeeldingen (tekeningen, foto's uit collectie ZHG) zijn opgenomen in de catalogus *Van Bol tot Veth*.

Ook voor andere onderzoekers is materiaal bestudeerd, geselecteerd en beschikbaar gesteld als scans (o.a. Eerste Wereldoorlog, Utrechtseweg, Marsman, Zeister Grift).

Collectie opschonen

In 2015 is een begin gemaakt met het formuleren van criteria voor het opschonen van de collectie. Aanleiding hiervoor is, dat zich in de collectie objecten bevinden, waarvan de relatie met Zeist niet duidelijk is.

SEIJST

De inhoud van ons blad Seijst is u meer dan bekend. Er zijn ook in 2015 veel boeiende artikelen opgenomen.

Zoals de artikelen die de Tweede Wereldoorlog en met name de bevrijding tot onderwerp hadden. Dat was immers dit jaar 70 jaar geleden. In Zeist trokken onze Britse en Canadese bevrijders pas op 7 mei 1945 binnen en namen het gezag over van de bezetters. Twee van onze trouwe donateurs vertelden over hun herinneringen aan die dag en de spannende dagen daarvoor

na de capitulatie van de Duitsers. Een drietal onderling heel verschillende artikelen kwamen aan bod in het laatste nummer van 2015. De twaalfjarige Hetty Sanders schreef een mooie brief aan een vriendin over de laatste ingrijpende maanden van de oorlog in Zeist. Het tweede artikel vertelde over kwajongensstreken die in de oorlog werden uitgehaald, maar ook over een fietstocht om te proberen voedsel te krijgen in Overijssel in de Hongerwinter. Het derde verhaal is een mooie tekening van de Sanatoriumbuurt tijdens mobilisatie, oorlog en bevrijding.

Soms kunnen we met Seijst ook op een andere manier aansluiten bij de actualiteit. Een interessant verhaal over de Koppel en de Grift sloot mooi aan bij de film *Bestemming: Haven van Zeist*.

Eind 2015 wijzigde de samenstelling van de redactie. Aan het eind van dit Jaarverslag leest u daar meer over. Vormgever Marna Slap-

pendel slaagt er elke keer weer in om tekst en illustraties tot een prettig lees- en kijkbaar geheel te maken. We worden steeds weer verrast met nieuwe artikelen en gelukkig ook vaak van schrijvers die niet eerder in Seijst publiceerden. We hebben een goede voorraad kopij. Toch roepen wij u op om ook eens de pen ter hand te nemen, om te ontdekken dat onderzoek van en schrijven over de geschiedenis van Zeist leuk is. We vinden met name dat de recente geschiedenis van Zeist nog onderbelicht is. Als u wel een goed onderwerp weet, maar denkt dat zelf schrijven een te grote opgave is, neem dan contact op met de redactie: wij kunnen samen vast een oplossing bedenken.

LEZINGEN EN EXCURSIES

De eerste excursie was naar Kamp Amersfoort op woensdag 6 mei 2015. Deze excursie vond plaats als afsluiting van de viering 70 jaar

Voorjaarsexcursie naar Kamp Amersfoort (6-5-2015).

FOTO FLORAN VAN POECKE

bevrijding. Er waren ca. 50 donateurs van ons genootschap naar Amersfoort gekomen. Na een inleiding werden de bezoekers in drie groepen verdeeld en door gidsen rondgeleid. Kamp Amersfoort werd indertijd volledig gesloopt, vrijwel alle gebouwen van toen zijn verdwenen van het terrein. Wat we wel hebben zijn verhalen van oudgevangenen en diverse overblijfselen, monumenten en reconstructions die herinneren aan de Tweede Wereldoorlog. Kamp Amersfoort wil niets liever dan haar (historische) bronnen en materiaal meer zichtbaar maken.

De tweede excursie vond plaats op woensdag 23 september 2015: een bezoek aan de Wijngaard Hoog Beek & Royen. Er waren ca. 40 donateurs van het ZHG aanwezig. 'Wijngaard Hoog Beek en Royen is de eerste wijngaard op de Utrechtse Heuvelrug en is voortgekomen uit een samenwerking tussen Rotary Club Zeist (RCZ) en het Utrechts Landschap. Waar RCZ de wens had om een eigen wijn te gaan maken ten behoeve van "wijnacties" wilde het Utrechts Landschap een aansprekend doel voor de oude moestuin achter het gelijknamige buiten. In een kleine drie jaar tijd werd gezamenlijk een lokaal project ontwikkeld met een drieledige doelstelling: de oude moes- en broei-inrichting met omringing uit 1830 in oude luister herstellen, zorgvuldig een lokale wijngaard opbouwen en met een brede

groep van geïnteresseerde vrijwilligers de lokale identiteit en culturele geschiedenis van de Lustwarande levend houden. De druivenrassen Souvignier Gris en Johanniter worden biologisch gekweekt en de vinificatie wordt gedaan door "Neerlands Wijnmakerij" in Bentelo. In 2014 werd bewust gekozen voor een eerste kleine oogst van 770 flessen. Inmiddels zijn beide wijnen bekroond door het AWC, het internationale wijnkeuringsinstituut te Wenen met een zilveren en bronzen medaille'.

Het bezoek was zeer geslaagd te noemen ondanks de erbarmelijke weersomstandigheden.

De jaarlijkse 'Van de Poll-lezing' is gehouden door mevr. Pauline Broekema op maandag 7 september 2015. Mevrouw Broekema, o.a. verslaggeefster voor het NOS-journaal, vertelde over haar boek *Het Boschhuis* waarin Zeist een belangrijke rol speelt. Zeist betekent veel voor Pauline Broekema. 'Mijn moeder werd in 1925 geboren in Huis ter Heide. Mijn overgrootmoeder, die ik niet bewust heb meegemaakt, werd "oma Zeist" genoemd.' Die overgrootmoeder was de boerendochter Jannetje ter Beek-Post uit Muiderberg. Na de dood van haar man verhuisde ze kort na de eeuwwisseling naar Zeist. Een van haar kinderen, de opa van Pauline, werd medeoprichter van de Gerofabriek. Ook de bewogen oorlogsjaren in

Zeist komen in het boek aan bod. 'Mijn moeder is in december 1944 door de kou van Utrecht naar Zeist gefietst. Daar heeft ze haar oma een gruwelijk bericht gebracht. De dood van Pieter, mijn oom. Hij was een maand eerder door de Duitsers gefusilleerd. Toen ik het schreef zag ik mijn moeder en mijn overgrootmoeder voor me in dat beklemmend kille huis aan wat toen de Stadhouderslaan [nu: Wilhelminalaan] heette.' Na haar verhaal heeft ze zeer indringende beelden vertoond, die diepe indruk maakten. Er was gelegenheid haar boek te kopen, dat ze graag signeerde.

Er waren ca. 70 donateurs van het ZHG aanwezig in de Kantine van de OSG Schoonoord.

TENTOONSTELLINGEN

Ook in 2015 is er een zeer boeiende tentoonstelling gehouden in Het Slot. Onder auspiciën van het Geheugen van Zeist heeft onze penningmeester JanHein Heimel een prachtige tentoonstelling over de Dorpsstraat gemaakt. Oud en nieuw zijn daarin bij elkaar gebracht. De Dorpsstraat is op veel oude foto's en prentbriefkaarten vastgelegd. Deze voorstellingen zijn op drieënvijftig panelen uitgevergroot. Boeiend is dat onze fotograaf Floran van Poecke de huidige situatie heeft vastgelegd. Zo kon men per paneel de oude en de nieuwe situatie met elkaar vergelijken. Bijzonder was ook dat er een

De tentoonstelling
over de Dorpsstraat
(11-9 t/m 11-10-2015)

FOTO FLORAN VAN POECKE

prachtige catalogus werd samengesteld. Deze is nog steeds verkrijgbaar. De tentoonstelling mocht zich op veel bezoekers verheugen. Ook de Tentoonstellingscommissie heeft het nodige werk verzet. In het poortgebouw van de Oude Begraafplaats wordt regelmatig aandacht gegeven aan een familie waarvan leden er begraven liggen. De Commissie heeft de nazorg (controle) van de expositie in het poortgebouw; daardoor wordt de oorspronkelijke opzet van de expositie gewaarborgd. Ook is er medewerking verleend aan de samenstelling van een map met de bladen van voorgaande thematentoonstellingen. Er zijn kleine tijdelijke thematentoonstellingen, gerelateerd aan de begraafplaats (wisselentoonstellingen met vast concept). In 2016 is het thema: *De dames Walkart*. Er is ook medewerking verleend aan de reizende tentoonstelling *Geschiedenis van de Utrechtseweg*, georganiseerd

door Geheugen van Zeist/Erfgoodpartners en ZHG in samenwerking met de Historische Kring D'Oude School De Bilt/Bilthoven, de Historische Vereniging Maartensdijk en Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen te Breukelen. De opening van de tentoonstelling was op 17 oktober in het Atrium van Figi. Er is assistentie verleend in het kader behoud en beheer aan het digitaliseringsproject DEUX 2012-2013 (invoeren van de bestanden en gegevens). Ook is er medewerking verleend aan de film over De Grift *Bestemming: Haven van Zeist* en het symposium in dat verband. En vanzelfsprekend ook aan de vaste rubriek *Uit de collectie* van ons blad Seijst.

FILMVOORSTELLINGEN

Ook in 2015 zijn er twee filmvoorstellingen gehouden. De eerste was op 17 maart in Het Lichtpunt. Daar werden de films *Geel is onze kleur*, *Goede Buren* en *Villa Ro-*

zenhoeve vertoond. Deze middagvoorstelling mag zich verheugen in zeer trouwe bezoekers. De film *Bestemming: Haven van Zeist* beleefde de première in het theater van Figi op 5 oktober. De makers Kees Kort en Pieter Veraart hebben een zeer boeiende film gemaakt over de geschiedenis en de huidige situatie van de Zeister en de Biltse Grift. Over deze oude vaarweg werden drie eeuwen lang goederen van en naar Zeist, Utrecht en Amsterdam getransporteerd. Er was een zeer grote belangstelling voor deze film: er kwamen meer dan 440 kijkers. Ook is de film later meerdere malen vertoond op Slotstad TV. De film kon mede samengesteld worden door het raadplegen van het archief van ons genootschap en dat van de gemeente. Onze conservator Karen Veenland-Heineman komt in de film voor. Zij verleende met anderen van ons ZHG deskundige medewerking. Voorafgaande aan de vertoning werd er een symposium gehouden in het gemeentehuis. De film is door het ZHG op dvd uitgebracht en nog steeds verkrijgbaar.

HET HISTORISCH CAFÉ

Ook dit jaar waren er weer vier bijeenkomsten in Figi. De eerste was op 26 januari en ging over de winkels op de Voorheuvel. Andy en Dolf Smith namen de zaal mee aan de hand van beelden en anekdotes langs de vele winkels, zoals hun moeder dat letterlijk met hen deed in de jaren 50 en 60. Het bleek een

feest van herkenning. Het Café werd zeer druk bezocht en er werden volop verhalen doorverteld en beaamd. Het tweede Café werd gehouden op 20 april. Daar was het thema *Familiewapens van Zeister families*. Christoph ten Houte de Lange hield een prachtige inleiding over dit onderwerp. Goed toegelicht met een PowerPoint-presentatie. Het werd een uitstapje naar de wereld van de genealogie en heraldiek. Boeiend bleken niet alleen de wapens zelf en wat daarop werd afgebeeld, maar ook de verhalen over de families uit Zeist, die een wapen dragen. In het derde kwartaal was het onderwerp de geschiedenis van de bakkersfamilie Hartjes. Dit verhaal werd verteld op 27 juli door Wim Hartjes. Hij schreef met coauteur Bob Koning een lijvig boek over 670 jaar familiegeschiedenis. Oorspronkelijk afkomstig uit Doetinchem vindt zijn vader als dertienjarige werk als bakkersknecht bij bakker Stolp in Zeist. Over deze periode heeft Wim prachtig verteld, mede aan de hand van boeiende en zeer herkenbare beelden uit Zeist. Na de vertoning van de film over De Grift (*Bestemming: Haven van Zeist*) kon het bijna niet anders dan dat er op 26 oktober het wonen aan de Grift aan de orde kwam. Henk Strietman vertelde hoe zijn familie aan de Grift een huis betrok, als gevolg van een soort van 'godsdienstgeschil'. Hij haalde herinneringen op over de tuinderijen met kassen, de oude sluis en de weilanden in de richting

van Oostbroek. Er waren otters te vinden, de oude molen en de sluis waren niet ver weg. Een zeer herkenbaar verhaal over dit gedeelte van Zeist waar later de nieuwe wijk Zeist-West werd aangelegd.

MEDEWERKERS VERTREKKEN EN KOMEN

In het jaar 2015 hebben we van een aantal medewerkers afscheid genomen. Allereerst willen we diegenen noemen die jarenlang deel uitmaakten van de Audiovisuele Commissie. Namen we in 2014 al afscheid van diverse mensen van die Commissie, in 2015 deden we dit ook van Evert Visser, Aad de Groot en Piet Goedhart. Dit betekende eigenlijk het einde van die Commissie, want in de loop van de twee jaar waren zo allen vertrokken. Dit houdt in, dat er op een andere wijze, projectgewijs, gewerkt zal worden als het gaat om het maken of verzamelen van beeldend materiaal en bewegende beelden. Daarnaast vertrok Elian de Jonge

als bestuurslid. Wel blijft hij beschikbaar als lid van de Redactie en PR-man. Tevens namen we ook afscheid van Hans Molenaar. Hij was eerst bestuurslid. In diezelfde tijd en vele jaren daarna was hij lid van de Commissie Archief en Collecties. Pierre Rhoen vertrok als lid van de Redactie, maar heeft zich daarna verbonden als adviseur van de Tentoonstellingscommissie. Dus mogen we nog vele jaren gebruik maken van zijn deskundigheid. De betrokkenheid en inbreng van hen allen zullen we node missen. Heel hartelijk bedankt. Fijn is wel om te kunnen doorgeven dat we ook nieuwkomers mochten begroeten: Elisabeth de Ligt, Laura Fokkema en Dolf Smith als leden van de Tentoonstellingscommissie en Dick van de Kamp en Margreet Wagenaar als leden van de Redactie van het blad Seijst. We verheugen ons op een goede en jarenlange samenwerking en betrokkenheid.

**Filmvoorstelling in het
Lichtpunt (17-3-2015).**

FOTO FLORAN VAN POECKE